

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET

Bashir Hajo

Stadsarkitekt

Tel: 0278-251 18

E-post: samh.bygg@bollnas.se

Planbeskrivning

Lagakraft december 2014

Detaljplan för Kilafors 23:1, Julibackens Förskola, Kilafors tätort, Bollnäs kommun, Gävleborgs län

Dnr: 13-6346
Samråd: 4/9 - 25/9 2014
Granskning: 3/10 – 23/10 2014
Antagande: MBn § 165, 3/12 2014
Laga kraft: 30 december 2014
Genomförandetid t o m 30/12 2019

Planhandlingar

Planbeskrivning
Plankarta med bestämmelser
Fastighetsförteckning
Granskningsutlåtande

Bilagor:

PM Bulleranalys Sweco

Planbeskrivning

Under granskningen har det inkommit synpunkter från länsstyrelsen där man kräver förtydliganden i detaljplanen avseende transporter med farligt gods och förorenade områden. Antagandehandlingen är kompletterad med dessa uppgifter. Formuleringen av bestämmelserna i plankartan har förändrats efter granskningen.

PLANENS SYFTE OCH BAKGRUND

Byggnaden på fastigheten uppfördes 1976 som förskola och drevs i kommunal regi. I slutet av 1980-talet beslöts att förskolan skulle flyttas till skolan och en ny detaljplan antogs 1988 med ändamålet kontor för intilliggande industri som hade behov av kontorsutrymmen. 1989 sålde kommunen fastigheten till dåvarande Kilafors Industri AB och bygglov beviljades för ändrad användning från förskola till kontor. Lokalerna användes som kontor och matsal under ett par år varefter industrin flyttade ut och kommunen köpte tillbaka fastigheten.

När den privata förskolan Julibacken flyttade in 1994 hyrde kommunen till att börja med ut lokalerna till verksamheten, men Julibacken ekonomisk förening köpte fastigheten från Bollnäs kommun 12 juli 2010. Juli 2011 övertog Julibacken fastighet AB ägandet.

Förskolan Julibacken från Polgatan i öster.

Förskolan fick då ett tidsbegränsat bygglov för ändrad användning från kontor till förskola. Bygglovet förnyades 2003-10-20 för ytterligare en period om fem år, till 2008-06-30. Efter det hittas ingen ytterligare förlängning av bygglovet.

Ett tidsbegränsat lov kan bara ges under sammanlagt 10 år enligt PBL och en avvecklingsplan för verksamheten ska finnas. När det nu inte längre finns möjligheter till ytterligare förlängning av det tidsbegränsade lovet har kommunen krävt att en ny detaljplan måste tas fram. 2013-10-02 beviljades ett tillfälligt bygglov under planarbetet. Detta löper ut den 2 oktober 2014.

Syftet med den nya planen är att skapa möjligheter för förskolan att fortsätta sin verksamhet på platsen, samtidigt som kontor läggs till användningsändamålet för att ge framtida möjlighet till verksamhetsförändringar.

Förskolans verksamhet har bedrivits utan problem med avseende på läget mellan järnvägen och en industri, men när den nya detaljplanen arbetas fram måste bland annat frågorna om buller och riskerna med farligt godstransporter på järnvägen belysas. Dessa frågor kommer att utredas i planbeskrivningen.

FÖRENLIGT MED 3, 4 OCH 5 KAP. MB

Planläggningen bedöms förenlig med bestämmelserna.

3 kap. MB behandlar grundläggande bestämmelser för hushållning med mark och vatten, d.v.s. riksintressen.

4 kap. MB behandlar särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden, d.v.s. riksintressen för geografiskt bestämda områden.

5 kap. MB behandlar miljö kvalitetsnormer.

Julibackens förskola ligger i tätorten Kilafors i Ljusnans dalgång. Ljusnan bildar en sjö vid Kilafors. Ljusnans dalgång är av riksintresse för friluftsliv enligt MB 3:6. Förskolan ligger även inom riksintresse för turism och friluftsliv enligt MB 4:2, området Ljusnan mellan Färila och Bergvik. Järnvägen är av riksintresse för kommunikation enligt Miljöbalken 3:8.

Ett genomförande av detaljplanen anses inte innebära att aktuella riksintressen skadas eller påverkas negativt.

PLANDATA

Lägesbestämning

Planområdet ligger centralt i Kilafors tätort och utgörs av fastigheten Kilafors 23:1. Det gränsar i öster till Polgatan och järnvägen, Norra Stambanan. Söder och väster om planområdet finns äldre villabebyggelse och i norr gränsar planområdet till Sågstigen och ett mindre industriområde.

Areal

Planområdets yta uppgår till drygt 0,85 Ha.

Markägare

Planområdet ägs i sin helhet av Julibacken Fastighet AB.

Omgivande gatumark ägs av Bollnäs kommun och villatomterna ägs av privatpersoner. Ett radhusområde i nordväst ägs av Bollnäs Bostäder AB. Industrimarken i norr ägs av BK 5:108 Fastighets KB.

Trafikverket äger marken som utgör bangårdsområdet.

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

Översiktliga planer

Gällande översiktsplan för Bollnäs kommun anger inga specifika riktlinjer för Kilafors.

Kommunen arbetar för närvarande med en uppdatering av ÖP (Samrådsskede 11 juni – 8 september 2014) där man anger att en framtida fördjupning av ÖP ska göras för Kilafors tätort.

I en analys av området Hanebo påtalas järnvägens och riksvägen betydelse för pendlingen till och från bygden samtidigt som buller från trafiklederna utgör en svaghet. Ett hot mot bygden är den pågående nedläggningen av service och företag.

Trafikverket planerar att utföra kapacitetshöjande åtgärder för järnvägen och bangården som ligger i anslutning till planområdet, och har för ändamålet tagit fram en Järnvägsplan som nu är i sitt granskningsskede.

Järnvägsplanen beräknas kunna fastställas under vintern 2014 och arbetena påbörjas under 2015.

För järnvägsplanen finns en miljökonsekvensbeskrivning framtagen där bland annat risker med farligt gods-transporter och bullerproblem från järnvägen behandlas.

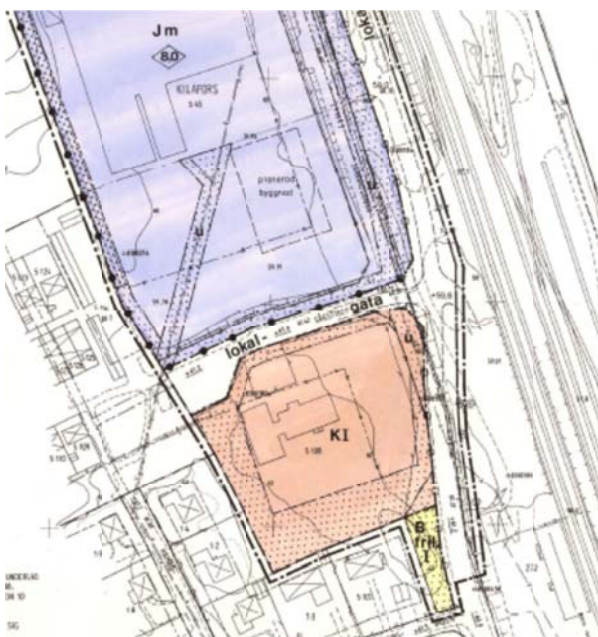
I miljökonsekvens-beskrivningen redovisas också vilka skyddsåtgärder Trafikverket avser att utföra för att klara kommunens krav på godkända bullernivåer för förskolans verksamhet och för att reducera riskerna i planområdet vid en olycka med farligt gods-transporter på järnvägen.

Länsstyrelsen har godkänt TRV:s miljökonsekvensbeskrivning.

Detaljplaner

Gällande detaljplan, nr 431, upprättades 1988 i syfte att möjliggöra för en expansion av befintlig industriverksamhet i området.

Detaljplanen anger Kontor i en våning för Kilafors 23:1. Planen ger begränsad byggrätt mot norr, öster och söder, övrig mark är belagd med byggnadsförbud. Utfartsförbud råder mot Polgatan.

Utdrag ur gällande detaljplan

Ett u-område för kommunal dagvattenledning skär över fastighetens nordöstra hörn. Industrifastigheten har beteckningen J, industri, med tillägget ”m” med betydelsen ”Verksamheten får inte vara störande för omgivningen”. Planen anger utfartsförbud med stängsel från industrifastigheten mot Sågstigen.

Program för planområdet

Något planprogram har inte upprättats för området på grund av dess begränsade omfattning.

Miljökonsekvensbeskrivning

Enligt 5 kap. 18§ PBL skall en miljökonsekvensbeskrivning upprättas, om en detaljplan medger en användning av mark eller av byggnader eller andra anläggningar som *innebär en betydande påverkan* på miljön, människors hälsa och säkerhet eller hushållningen med mark, vatten och andra resurser.

Skolverksamhet ingår inte i de ändamål enligt PBL för vilka en MKB alltid ska upprättas.

Omgivningsförutsättningar och den påverkan detaljplanen bedöms innebära på miljön, hälsa/säkerhet och hushållningen redovisas i denna planbeskrivning och i bilagorna till beskrivning.

Kommunen bedömer att ett genomförande av planförslaget inte innebär någon betydande påverkan i den betydelse som avses i PBL.

Motivet för detta kan sammanfattas i nedanstående punkter.

Miljö

Ett genomförande av detaljplanen innebär ingen eller liten påverkan på miljön i området. Planområdet är mycket litet och är redan ianspråktaget för avsedd verksamhet.

Hälsa/ säkerhet

Ett genomförande av detaljplanen innebär ingen risk för människors hälsa och säkerhet i den betydelse som avses i PBL.

Området är utsatt för buller från järnvägen. Trafikverket föreslår i samrådet för Järnvägsplan för Kilafors bangård, åtgärder för hur rekommenderade riktvärden för buller på intilliggande fastigheter ska innehållas.

Läget i närheten till järnvägen som transportled för Farligt gods innebär risker för människors säkerhet. Avståndet till befintlig fastighet och TRV:s åtgärder bedöms begränsa riskerna till acceptabel nivå.

Intilliggande industri ligger på tillräckligt avstånd från planområdet med avseende på den verksamhet man bedriver. Verksamheterna alstrar inte något buller av betydelse och släpper inte ut någon betydande mängd farliga ämnen till luft, vatten eller omgivande mark.

Hushållning med mark, vatten och andra resurser

Ett genomförande av detaljplanen innebär inget resursslöseri. Befintlig infrastruktur används och marken som nyttjas är redan ianspråktagen av verksamheten. Den samhällsservice som förskoleverksamheten utgör är betydelsefull för den framtida utvecklingen av Kilafors.

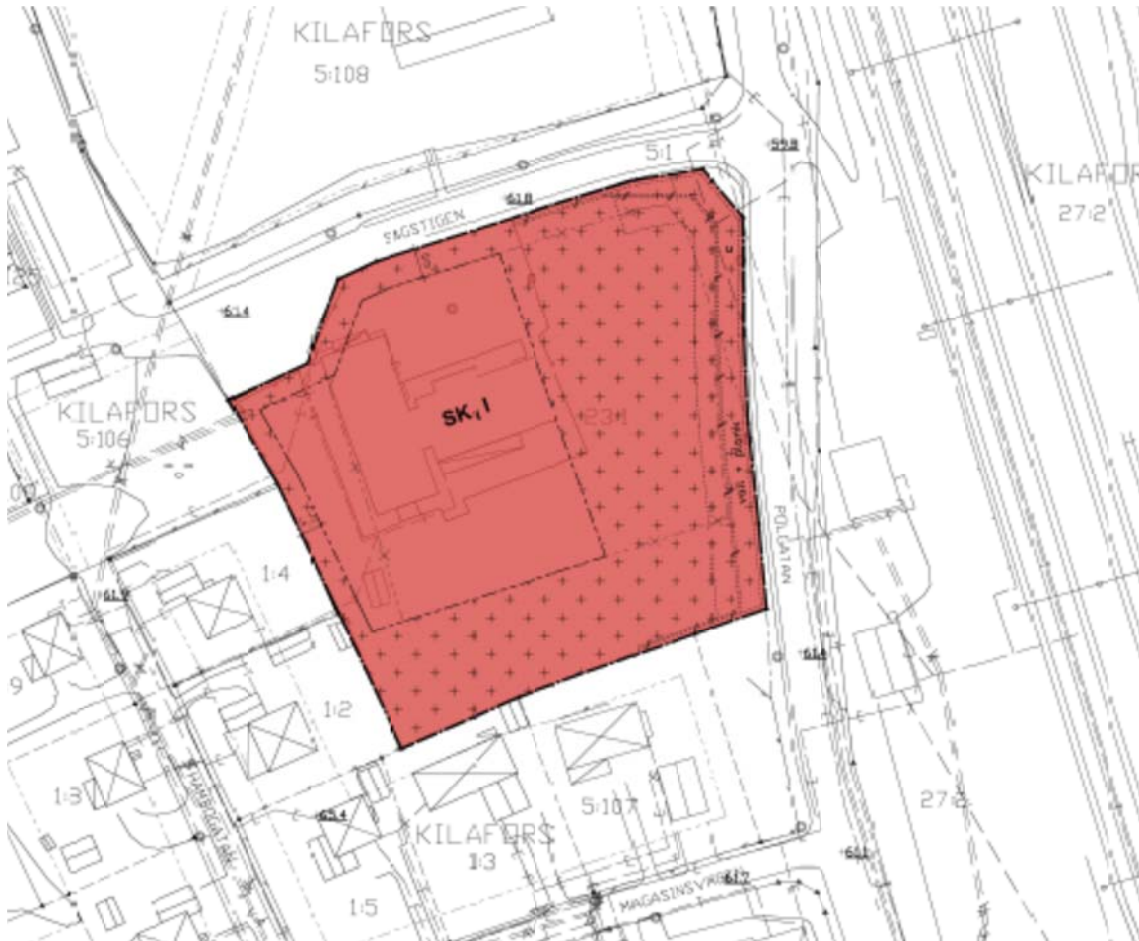
Samråd avseende behovet av MKB har skett med Länsstyrelsen, som delar kommunens uppfattning att någon MKB inte ska upprättas.

Kommunala beslut i övrigt

Platsen för förskolans verksamhet är ur många aspekter mycket väl vald med närhet till stationen och naturen. Kommunen har ställt sig positiv till att återigen tillåta planläggning för ändamålet skola. Verksamhetsutövarna har fått tillstånd att inleda en planprocess genom ett beslut i MBn 2013-12-11.

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR

Planförslag

Utdrag ur planförslaget

Fastigheten Kilafors 23:1 är bebyggd med en envåningsbyggnad som nyttjas för förskoleverksamhet. Tomten består av olika ytor för parkering, lek och delvis skogbevuxen naturmark. Ett staket inramar förskolans lektytor.

I planförslaget föreslås fastigheten få beteckningen SK I – skola och kontor med bebyggelse i en våning.

Byggrätten begränsas i öster, mot järnvägen, i liv med den befintliga byggnaden, i övrigt finns en begränsad byggrätt 4,5 meter från tomtgräns i väster och 6 meter från gatan i norr..

Avståndet mot järnvägen uppgår till cirka 80 meter mellan byggnaden och närmsta spår.

Uthus för förskolans verksamhet, som förråd, lekstuga o liknande, får uppföras.

Utfart från fastigheten kan endast ske mot Sågstigen, lokalgatan i norr.

Befintligt u-område för dagvatten kvarstår i fastighetens nordöstra hörn. Ledningen har filmats och bedömts vara möjlig att överbyggas med föreslagen jordvall.

I enlighet med Trafikverkets åtgärdsplan mot säkerhet och buller i Järnvägsplan Kilafors bangård, läggs bestämmelser om en jordvall med ett plank in i detaljplanen. Utförandet hänvisar till PM 2014-02-04 "Förslag bullerdämpande åtgärder för Julibackens förskola i Kilafors".

Bygglov krävs inte för byggandet av säkerhetsskyddande åtgärder om de utformas enligt bestämmelserna i detaljplanen.

Natur

I planområdets södra del finns ett område med naturmark och en del större träd. Söder och väster om planområdet ligger uppvuxna villaträdgårdar.

Naturmark i det sydöstra hörnet av skolgården

Naturmarken inom planområdet förutsätts bevaras även om inga föreskrifter för detta läggs in i planförslaget. En viss påverkan på naturmarken kommer att ske genom anläggandet av jordvallen med kompletterande plank.

Geotekniska förhållanden

K-konsult genomförde en geoteknisk undersökning 1987-08-07, för delar av det dåvarande planområdet. Stabiliteten i området bedömdes som god med små sättningsrisker.

Trafikverket har gjort geotekniska utredningar inför Järnvägsplan för Kilafors Bangård och konstaterar att bangården är byggd på fast mark utan risk för sättningar i och med planerad ombyggnad. jorden i området är morän överlagrad av silt och sandjordar, vilket innebär att slänter behöver erosionsskyddas med exempelvis grässådd.

Förorenad mark

Inga kända markföroreningar finns inom planområdet.

På kartmaterial från 1950-talet redovisas en sågverksamhet i den nordöstra delen av planområdet. Vid samtal med den tidigare verksamhetsutövaren har framkommit att användandet av impregneringsmedel varit försumbart.

I Länsstyrelsens skrift "Föreningade områden i Gävleborgs Län – Inventering av branscher inom skogsindustri sektorn" pekas endast Kilafors sågverk, söder om Kilafors, ut som ett område med riskklass 2.

Inga andra sågverk i Kilafors är utpekade som riskobjekt i inventeringen.

Vid markarbeten inom planområdet bör man vara uppmärksam på spår av eventuella föroreningar från den tidigare sågverksamheten.

Radon

Scandiakonsult har 1985 gjort redovisat "Resultat av markradonundersökningar" i Bollnäs kommun. SGU har 1982 sammanställt en geo-strålningskarta för kommunen. Inga av dessa pekar på någon förhöjd risk i Kilafors.

I Boverkets skrift "God bebyggd miljö – Utvärdering av delmål för god inomhusmiljö – resultat från projektet BETSI " från 2010 anges delmål för skolors gränsvärden:

- radonhalten i alla skolor och förskolor år 2010 är lägre än 200 Bq/m³ luft

Bollnäs kommun, genom Fastighetsgruppen, lät utföra mätning av radon i inomhusluften i Julibäckens förskola under senvintern 2010. Rapporten visar mätvärden under, samt i ett fall på den övre gränsen av, ovanstående gränsvärden. Därför genomfördes förändringar av ventilationsanläggningen och efter nya mätningar hamnade alla lokaler klart under rekommenderade gränsvärden.

Fornlämningar

Inga kända fornlämningar finns inom planområdet.

Bebyggelseområdet

Norr om planområdet ligger ett industriområde med lätt industri.

Öster om planområdet ligger Polgatan och järnvägen med Kilafors bangård med ett fåtal byggnader för järnvägens behov.

Söder och väster om förskolan ligger blandad äldre villabebyggelse. I nordväst finns ett radhusområde.

Tillgänglighet

Tillgängligheten till och inom planområdet bedöms vara god.

Friytor

Förskolan har sina lektytor inom planområdet.

För ytterligare naturupplevelser gör man utflykter till naturområdet i Hambergsskogen och vid sjön Kesen flera gånger i veckan. Utflykterna sker till fots och går utmed Polgatan och via Industrivägens och Hambergsvägens plankorsningar över järnvägen.

Gator och trafik

Sågstigen är den lokalgata som används för tillfart till planområdet. Sågstigen är samtidigt tillfartsgata för villorna väster om planområdet. Ingen tung trafik går till och från industriområdet via Sågstigen. Utmed Polgatan går blandad trafik. Tung trafik som angör industrin från Riksväg 83 åker in via Industrivägen norr om planområdet.

Kollektivtrafik till och från området finns både i form av bussar och tåg, och utgår från järnvägsstationen som ligger väster om spårområdet vid Polgatan ca 200 meter söder om planområdet. Angöring till stationen från riksvägen sker i huvudsak via Stationsgatan söder om planområdet.

Bilden visar förskolans läge med vägar, järnväg, station och rekreationsområden (ur MKB för Kilafors bangård – Vectura 2013)

Järnvägen

Norra stambanan passerar direkt öster om Kilafors tätort.

Järnvägsplanen för Ombyggnad av Kilafors bangård innebär att den förlängs söderut med ca 250 meter. Förändringen sker av de två östra spåren men med oförändrat läge. I den södra delen anpassas bangården för att möjliggöra ett framtida dubbelspår.

I den norra delen av bangården sker anslutning mot spår på järnvägen mot Söderhamn V.

Delar av Kilafors nuvarande bangård utmed Polgatan, öster om förskolan

En ombyggnad planeras av Hambergsvägen med järnvägsövergången, vilken ska försees med bommar.

Järnvägssystemet ska dimensioneras för år 2020 så att anläggningen har kapacitet att klara 85 tåg/dygn, mot dagens 72 tåg per dygn.

Parkering

Parkering för verksamhetens behov finns inom planområdet.

Störningar

Buller

Förskolan bedriver sin verksamhet under dagtid. Planområdet är utsatt för buller från intilliggande järnväg.

I Järnvägsplanen för kapacitetshöjande åtgärder vid Kilafors bangård, har Trafikverket tagit fram en buller-utredning för Julibackens förskola. Utredningen utgår från förväntad spårtrafik för 2020 och visar att utan åtgärder överskrids gällande riktvärden kraftigt på förskolans lektyr. Även utan bullerbegränsande åtgärder finns dock möjlighet till en ”tyst sida” väster om byggnaden.

Inga andra betydande bullerkällor har identifierats runt förskolan. Trafikbuller är av mycket begränsad karaktär då trafiknätet utgörs av lokalgator med begränsad genomfartstrafik. Buller från intilliggande industrier är inte heller betydande.

Bullret från järnvägen uppstår vid de tillfällen då tåg passerar, främst godståg. X-tågen är av rälsbuss-typ och har en mycket låg ljudnivå.

I övrigt uppfattas förskolans lekmiljöer som i det närmaste idylliska.

Riktvärden för trafikbuller i bostäder och övriga lokaler

Bullerproblemets omfattning bedöms med hjälp av de riktvärden som riksdagen har fastställt för trafikbuller som normalt inte bör överskridas vid nybyggnad av bostäder eller vid nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur.

De maximala ljudnivåerna får enligt Boverkets allmänna råd överskridas högst i följande omfattning:

Inomhus: 45 dBA får överskridas högst 5 gånger/natt14 (kl. 22.00–06.00), och 55 dBA får aldrig överskridas. Fasadåtgärder ska dimensioneras så att dessa värden inte överskrids. För denna beräkning ska antalet lastbilar, bussar eller tåg per natt användas.

Uteplats: 70 dBA frifältsvärde får överskridas högst 5 gånger/timme under den mest utsatta timmen, i medeltal under året. För denna beräkning ska antalet lastbilar, bussar eller tåg vid maxtimmen dagtid användas.

Samma riktvärden som för bostäder bör gälla för undervisningslokaler, hotell och pensionat på följande sätt:

- Förskolor, skolor och vårdlokaler: riktvärden ute och inne gäller

Naturvårdsverkets riktlinjer skiljer sig något från Boverkets.

Gränserna ska gälla i alla planerade bostäder och skolbyggnader, för alla våningsplan och väderstreck.

- Om den ekvivalenta ljudnivån vid byggnadens mest bullerexponerade fasad är mellan 55 dBA och 60 dBA ska byggnaden även ha tillgång till en tyst eller ljuddämpad sida.

- Om den ekvivalenta ljudnivån vid byggnadens mest bullerexponerade fasad är mellan 60 och 65 dBA ska bostaden ha tillgång till en tyst sida. Det ska särskilt utredas att den maximala ljudnivån på den tysta sidan inte överstiger 70 dBA (L_{max}).

Inomhusnivån bör minst uppfylla ljudklass B15 enligt Svensk standard SS 25267:2004 för bostäder samt ljudklass B enligt Svensk standard SS 25268:2007 för undervisnings- och vårdlokaler.

- Vid ljudnivåer över 65 dBA ekvivalent ljudnivå utomhus bör inga nya bostäder eller skolor få planeras.

Maximal bullerstörning inom planområdet

Idag passerar 72 tåg /dygn. Banan anses utnyttjad till 80 %. 2020 planeras banan vara utnyttjad till 100 % vilket innebär 85 tåg.

(Källa MKB Kilafors bangård kapacitetsåtgärder 2013 09 24 Dnr TRV2013/8447)

Mellan 07 – 18 ”en vanlig dag i veckan” passerar 38 godståg och 13 persontåg varav 2 är lokdragna. De övriga persontågen är motorvagnar vars ljudnivåer är försumbara i sammanhanget.

(Källa: Trafikverkets Tåggraf 641-014 ”en typisk dag i veckan” 2013.)

Banan är mest frekventerad nattetid. Mellan 11 och 16 passerar 1-2 godståg i timmen. Maxlängden på ett godståg i Sverige är 630 meter. Hastigheten förbi området beräknas till 90 km/tim (25 meter/sekund) för godståg. Tåget passerar platsen under 25 sekunder, men en störning kan antas ske 500 meter före och 500 meter efter passage. Det innebär att tiden för maximal störning per godståg är cirka 65 sekunder.

Under förskolans verksamhetsperiod om 11 timmar (mellan 07 – 18) passerar 38 godståg. Det betyder i genomsnitt 3,6 störningar per timme. Störningstiden innebär i genomsnitt 3,74 minuter per timme med maximal ljudnivå, även utan genomförda bullerskyddande åtgärder.

För 2020 beräknas en 11-procentig ökning av antalet tåg på banan. Det innebär att störningstiden med maximal ljudnivå inom planområdet ökar till 4,15 minuter per timme, 4 gånger per timme.

Trafikverkets åtgärdsförslag mot buller vid ombyggnad av järnvägsanläggningen

Trafikverket har tagit fram ett förslag på åtgärder som ska genomföras när Järnvägsplanen för Kilafors bangård fastställs. Enligt önskemål från Bollnäs Kommun ska den ekvivalenta ljudnivån på fastigheten dämpas till under 55 dBA. För den maximala ljudnivån har inga tydliga mål satts upp.

Åtgärderna består av en cirka 3 meter hög jordvall som ligger utmed Polgatan i nord-sydlig riktning. Vallen kompletteras med ett träplank på toppen och i det nordligaste och sydligaste läget. Ljudnivån är beräknad vid en höjd av 2 meter över mark.

Den ekvivalenta ljudnivån som räknas fram har ett maxvärde på 54 dBA på större delen av skolgården utom utanför gavelfasaden mot öster där högsta framräknat värde är 57dBA, samt en mindre yta i söder, där markytan i verkligheten är skogbevuxen och ligger högre än omgivande markyta. Innanför östra gaveln har förskolan ett förråd, och det är också det enda rummet i byggnaden som endast har 2-glasfönster.

Området närmast byggnaden har i väster och söder värden som understigen 45 och 50 dBA. Dessa platser är lämpliga för barnvagnar vid sovstunder utomhus och när man vill ha mellanmål utomhus sommartid.

Med de bullerskyddande åtgärder som föreslås i detaljplanen utgör de delar av skolgården som kan störas av maximala bullernivåer (2 meter över markytan) ca 1/3 av tomten.

Omfattningen framgår av bullerutredningen. Inom skolgården finns även platser som kan anses vara likvärdiga med "tyst sida".

En dom i Miljööverdomstolen från 2000 (MÖD 2000:32) kräver att dåvarande Vägverket utför bullerreducerande åtgärder vid Östra skolan i Malmö, så att den ekvivalenta ljudnivån inte någonstans på skolgården överstiger 55 dBA. Östra Skolan har dock en väsentligt annorlunda störningsbild och en ute-yta där varken lärare eller elever har någon möjlighet att välja en alternativ plats för rast. Kostnaderna för de bullerreducerande åtgärderna i Malmö var mindre än hälften så höga som de framräknade kostnaderna för föreslagna åtgärder i Kilafors.

Trafikverkets ståndpunkt är att riktvärdena ska klaras inom större delen av förskolans gård och att den sammanvägning som gjorts av de ingående parametrarna ger tillfredsställande bullerbegränsning.

Åtgärdsförslag enligt "PM 2014-02-04 – Förslag bullerdämpande åtgärder för Julibackens förskola i Kilafors"

Åtgärdsförslaget är framtaget med en sammanvägning av rimliga kostnader, möjliga åtgärder och beräknad samhällsnytta.
 Bullerutredningen bifogas planhandlingarna.

Transporter med farligt gods på järnväg

Planområdet är exponerat för risker från möjliga olyckor som kan ske på järnvägen i samband med transporter av farligt gods.

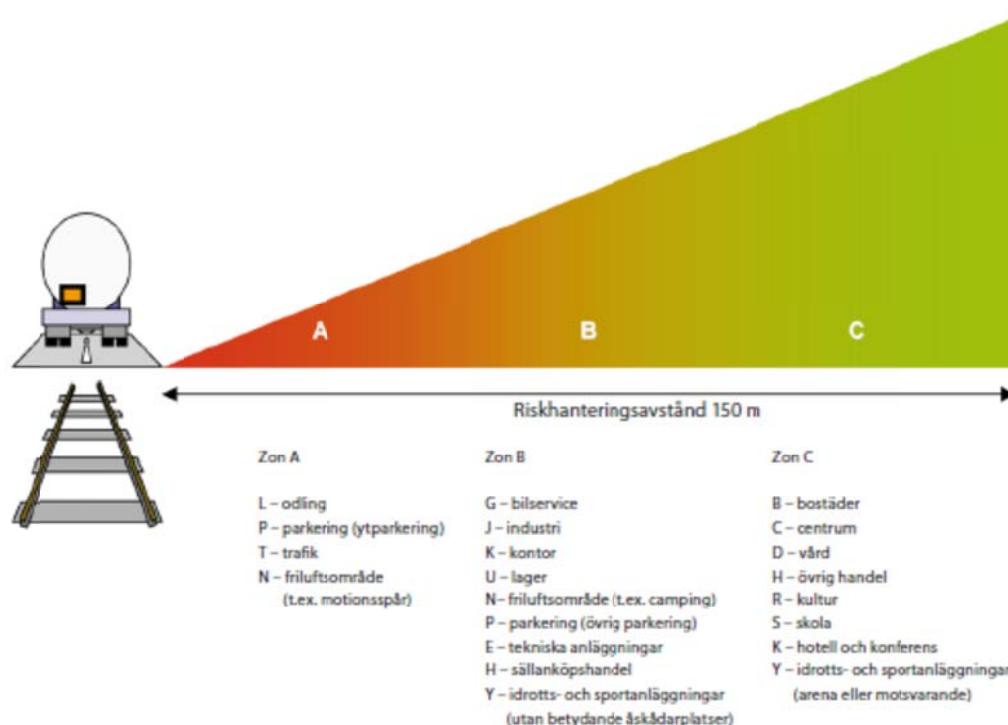
Mellan spårområdet, yttre räl, och planområdets närmsta, östra gräns är det cirka 38 meter. Skolbyggnadens närmsta gavel ligger drygt 80 meter från spårområdet. Den delen som ligger närmast järnvägen innehåller ett förråd och ska inte användas i undervisnings-/omsorgsverksamhet.

Förskolan har mellan 70 och 80 platser och sysselsätter idag 16 personal.

Riktlinjer för markanvändning och riskhanteringsavstånd

Länsstyrelserna i Skåne, Stockholm och Västra Götalands län har tagit fram en markpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods. (2006)

Man har bedömt att 150 meter är ett rimligt riskhanteringsavstånd och zonindelat detta med avseende på möjliga verksamheter.

Bilden visar föreslagen zonindelning ur Länsstyrelsernas markanvändningspolicy. Zonerna har inga fasta gränser, utan riskbilden för det aktuella planområdet är avgörande för markanvändningens placering.

Generellt bör ny bebyggelse inte tillåtas inom ett område på 30 meter från en järnväg. Ett sådant avstånd ger utrymme för underhållsåtgärder och eventuella räddningsinsatser om det skulle ske en olycka. Det medger också en komplettering av riskreducerande åtgärder vid en förändrad risksituation.

Inom cirka 30–50 meter från järnvägen är det mycket svårt att uppnå god boendemiljö även om skyddsåtgärder vidtas.

Skånes län har i sin utredning RIKTSAM tydligare pekat ut vilka skyddsavstånd till transportled med farligt gods, som bör gälla vid planering, och anger där att skolverksamhet bör placeras 150 meter från riskkällan vid nyexploatering och utan riskreducerande åtgärder.

Länsstyrelsen i Dalarna anger i sin skrift, FARLIGT GODS - riskhantering i fysik planering Vägledning för planläggning intill transportleder för farligt gods 2012, att "Vid planläggning av befintlig bebyggelse: Här är det inte alltid möjligt att uppnå samma säkerhetsnivå som vid nyexploatering. Det viktiga är då att sträva efter att den nya detaljplanen ger minskade risker jämfört med det faktiska nuläget eller vad som är möjligt att göra utifrån en gällande plan."

Miljökonsekvensbeskrivning Kilafors bangård kapacitetsåtgärder

Trafikverket har tagit fram en Miljökonsekvensbeskrivning för planerade arbeten i samband med en utökning och ombyggnad av bangården i Kilafors. Planområdet ligger inom påverkansområdet från järnvägen och en översiktlig riskbedömning har gjorts av Vectura på uppdrag av Trafikverket.

Riskbedömningens innehåll i korthet:

Områdets förutsättningar, Identifiering och värdering av riskerna

Tågtrafiken bedöms öka i framtiden med anledning av de kapacitetshöjande åtgärder som planeras samt att fler godstransporter bedöms komma att ske med järnväg. Det medför att sannolikheten för en olycka kommer att öka i framtiden jämfört med idag.

Följande risker identifieras, vid farligt gods-transporter, under drifttiden som relevanta för planområdet.

- Olycka med farligt gods, brand och explosion.

Kilafors skola och förskolor är identifierade skyddsobjekt.

Den i riskutredningen bedömda sannolikheten för en olycka är låg men konsekvenserna kan bli mycket stora med personskador som följd och riskreducerande åtgärder bör därför planeras.

Den största personrisken i utredningen föreligger vid trafikolyckor i planpassagerna med Hambergsvägen.

Risikanalys för Norrborns industriområde

Som underlag för detaljplanens ställningstagande föreligger också "Risikanalys för Norrborns industriområde" som tagits fram av Ramböll på uppdrag av Bollnäs kommun, inför detaljplan för Norrborn, i norra delen av Bollnäs tätort, som vunnit laga kraft 2013.

Utifrån de förutsättningar och ställningstaganden som finns i "Risikanalys för Norrborns industriområde" jämförs planområdets förutsättningar och ställning tas i relation till detta.

Samma godstrafik som passerar Norrborn passerar även Kilafors bangård varför de identifierade riskerna med farligt gods även är tillämpliga på den föreliggande detaljplanen.

Antal människor som dagligen vistas, eller kommer att vistas i Norrborns industriområde har av Bollnäs kommun beräknats till 500 personer.

I föreliggande planförslag görs bedömningen att max 100 personer vistas inom planområdet samtidigt; barn, personal samt enstaka föräldrar som hämtar och lämnar barn.

De identifierade riskerna med farligt gods transport på järnväg är gods av klass 2, det vill säga kondenserad brandfarlig gas och giftig gas.

Bedömda konsekvenserna vid olyckor med detta gods:

Klass 2.1 Brännbara kondenserade gaser – Jetflamma

En jetflamma från brännbara kondenserade gaser kan medföra livsfara på avstånd upp till 85 meter. Byggnader inom detta avstånd kan ta skada och brandrisk finns om fasadmaterial etc. inte är i obrännbart utförande.

Kilafors bangård ligger cirka 4,5 meter lägre än förskolans byggnad. En järnvägsvagn är cirka 4 – 5 meter hög vilket innebär att en horisontal jetflamma från en exploderande vagn kan nå fram till byggnaden om inget obrännbart hindrar den.

Planområdets närmsta läge mot bangården ligger cirka 3 meter högre. En 3 meter hög jordvall i plangränsen skulle effektivt stoppa jetflammar och fasta föremål i horisontalläge. Ett kompletterande plank om 1,5 meter på toppen av vallen skulle kanske förstöras vid en stor olycka, men det skulle ändå dämpa kraften i de flammar/föremål som skjuts uppåt.

Klass 2.3 Kondenserade, giftiga gaser – Förgiftning

Giftiga gaser kan under ogynnsamma omständigheter vara dödande upp till 1000 meter från utsläppskällan.

Sannolikheten att människor ska komma till skada på grund av en gasolycka är mycket låg. Här kan utbredningsområdet av ett gasmoln bli så stort att vedertagna avstånd inte får någon effekt. Samtidigt är förhärskande vindriktningar i området västliga (samt nord- och sydvästliga) det vill säga bort från planområdet.

Ventilationsintag kan placeras så långt bort från riskkällan som det är möjligt, det vill säga på byggnadens västra sida. Ventilationsanläggningen ska kunna slås av manuellt vid fara.

Klass 3 Brännbara vätskor – Pölbrand

Vid pölbrand utvecklas värmestrålning som kan ge brännskador. Hur stor skada en person drabbas av beror på under hur lång tid personen utsätts för strålningen. På avstånd större än 20 meter från pölbrandens kant är värmestrålningen för låg för att kunna ge allvarliga personskador. Dock kan branden spridas via andra objekt eller genom att brinnande vätska sprider sig utanför järnvägen.

I Kilafors ligger bangården drygt 2 meter lägre än Polgatan som ligger mellan planområdet och bandgården. Risken för att en pölbrand ska spridas upp mot skolgården är därför obefintlig. Polgatan utgör också en form av brandgata mot planområdet.

Övriga farligt gods-klasser

Vid olycka med andra farligt godsklasser bedöms personskador uppkomma först när någon vistas i olyckans omedelbara närhet eller vid beröring. Vad gäller övriga farligt godsklasser bedöms de ha begränsad skaderisk jämfört med godsklasserna ovan.

Riskvärdering

Riskvärdering – individrisk

För Norrborns industriområde där beräkningen av individrisken beräknas på att det vistas 500 – 1000 personer i området på dagtid, har en med marginal acceptabel individrisk beräknats. ($4,5 \times 10^{-9}$)

I föreliggande detaljplan i Kilafors har vi betydligt färre personantal att ta hänsyn till varför individrisken bedöms hamna inom ett med marginal acceptabelt värde.

Risikvärdering – samhällsrisk

För beräkningen av samhällsrisk i Norrborns industriområde med upp till 1 000 personer används en F/N kurva - frekvens av antalet omkomna (N) per år (F) – där riskerna bedöms ligga delvis ovanför den undre gräns inom det intervall, ALARP (så lågt som rimligtvis är möjligt) som är riktlinje för acceptabel nivå för samhällsrisk. Därför rekommenderas vissa begränsade säkerhetshöjande åtgärder, exempelvis säkerhetsavstånd.

Följande säkerhetsavstånd rekommenderas, efter Länsstyrelsens rekommendationer, i Norrborn.

0-30 meter Bebyggelsefritt

30 – 70 meter Bostäder(småhusbebyggelse), centrum, kontor, idrotts- och sportanläggningar utan betydande åskådarplats.

70-150 meter Vård, skola, bostäder, kontor

>150 meter Fri markanvändning

Samhällsrisk i Kilafors bedöms något högre än i Norrborn eftersom det är verksamheten skola som ligger närmre järnvägen än det rekommenderade avståndet och säkerhetshöjande/riskreducerande åtgärder ska därför vidtas.

Riskreducerande åtgärder

I TRV:s riskbedömning för Kilafors bangård står det ” För personintensiva verksamheter (t.ex. bostäder, skola, centrumhandel) nära järnvägen föreslås att ett plank/vall/mur sätts upp längs järnvägen som skydd. Denna åtgärd kan med fördel samköras med eventuella bulleråtgärder, **alternativt** kan en vidare utredning göras.

Planförslaget har tagit fasta på TRV:s åtgärdsförslag, vilka även har stämts av med kommunen i ett tidigt skede.

För att klara en acceptabel risknivå för planområdet planerar Trafikverket skyddsåtgärder i form av en jordvall med höjden 3 meter över markplanet. En plank/vall/mur tar upp en hel del av konsekvenserna vid en olycka med farligt gods innan den når byggnaderna och människorna i området. Jordvallen är obrännbar och har en massa som har möjlighet att stå emot mekanisk påverkan vilket kan skydda vid explosioner (absorberar splitter på låg höjd) och den minskar exponeringen för strålning från bränder och utsläpp i luften.

Vallen kompletteras med ett plank av trä med minst höjden 1,5 meter, som placeras på vallen och som ytterligare begränsar negativa effekter av till exempel strålning från bränder, utsläpp av giftiga ämnen och buller på grund av närheten till järnvägen.

Detta tillsammans med avståndet från spårområdet ger, enligt riskbedömningen, ett tillfredsställande skydd mot identifierade olyckor. Trafikverket avser att bekosta och utföra dessa åtgärder i samband med ombyggnaden av bangården.

Förskolans ventilationsintag bör vara förlagt åt väster, så långt från riskkällan som möjligt. Ventilationen bör kunna stängas av manuellt vid gasolycka på järnvägen.

Förskolan bör upprätta en handlingsplan, i samråd med Räddningstjänsten, för olyckor med farligt gods.

Kommunens riskbedömning

Trafikverkets riskbedömning har visat att risken med en olycka på järnvägen i samband med farligt godstransport är mycket liten, men då konsekvenserna av en sådan olycka kan bli mycket svåra har trafikverket planerat för riskreducerande åtgärder i form av en jordvall kombinerat med ett plank.

Ombyggnaden av bangården innebär att spårområdet upprustas och den järnvägsrelaterade säkerheten förbättras.

Risikanalys för Norrborn visar att det utan större riskreducerande åtgärder går att genomföra ett industriområde med ett dagligt personantal upp till 1 000 personer i ett liknande läge utmed järnvägen och med samma mängd av järnvägstransporter med farligt gods.

I Kilafors planeras riskreducerande åtgärder för att klara även verksamheten skola/förskola inom det aktuella planområdet.

Kommunens bedömning är att Trafikverkets planerade åtgärder kommer att förbättra säkerheten för förskolan på ett tillfredsställande sätt, och anser därför att föreliggande risknivå inom planområdet är godtagbar för föreslagen verksamhet.

Industrier

I industriområdet norr om planområdet har två olika företag sin verksamhet.

Verksamheternas upplag och större förvaring av farligt gods ligger mer än 100 meter från planområdets gräns.

Förhärskande vindriktningar i området är huvudsak västliga och syd- till nordvästliga, (SMHI Meteorologi: Nr 138/2009 Sveriges vindklimat 1901 – 2008, Nr 121/2006 Vindstatistik för Sverige 1961-2004) vilket innebär att det inte blåser mot förskolan från industrin.

Industrifastigheten norr om förskolan, utmed Sågstigen.

Kilafors Industri AB ingår i Translink-gruppen och tillverkar bland annat släpvagnar. Företaget har inga kända planer på en expansion av verksamheten på plats. Efter att ha nyttjat förskolan som kontor och matsal upphörde behovet och man sålde tillbaka fastigheten till kommunen.

Kilafors Industri har tillstånd för hantering av brandfarliga varor; gasol, eldningsolja, diesel och acetylen.

Verksamheten alstrar inte buller av någon betydande nivå.

I byggnaden närmast Sågstigen är en verkstad inrymd, där man bland annat utför svetsning med acetylen. Acetylen förvaras dels utomhus och dels inne i verkstaden på därför avsedd plats vid arbetets slut.

Övriga varor förvaras i cisterner ovan jord, inomhus och utomhus. Förvaringen ligger i industriområdets norra delar, mer än 100 meter från planområdets gräns.

Verksamheten hos **Hälsinge Industrimålning AB** består i ytbehandling, blästring och lackering, i huvudsak av chassin och chassidetaljer producerade vid Translink Industrier AB.

Verksamheten är ej tillståndspliktig men anmälningspliktig enligt 9 kap. 6 § i Miljöbalken. Miljö och Byggnämnden i Bollnäs är tillsynsmyndighet för verksamheten. En årsrapport som ger information om verksamhetens miljöpåverkan på den yttre miljön ska inlämnas till tillsynsmyndigheten årligen.

Verksamheten riskbedöms kontinuerligt. Man bedömer risken för olycka som ”ganska osannolik” och miljökonsekvensen som ”mindre allvarlig” eftersom all hantering, även avlastning vid leverans, sker inomhus i lokaler utan avlopp. Inga tillbud, störningar eller klagomål är rapporterade under 2013.

Vid ytbehandlingen sker utsläpp till luft i form av lösningsmedel och stoftutsläpp sker vid blästring. Företaget arbetar med att ersätta miljöfarliga produkter med produkter som anses vara mindre farliga för miljön. Under 2013 har färger och lacker bytts ut mot produkter som innehåller mindre lösningsmedel.

Förbrukningen av färg och hårdare har ökat jämfört med 2012. Utsläpp av flyktiga organiska föreningar har också ökat, men utsläpp per målad enhet ligger klart under mängden lösningsmedelsutsläpp som beräknats. Utsläppsmålet enligt Naturvårdsverkets föreskrifter innehålls med god marginal.

Stoftrening vid sandblästringen sker i cyklon med efterföljande våtavskiljare (kaskadskrubber). Ventilationsluft till omgivningen som innehåller svetsrök renas i filter före värmeväxlare. Ett återvinningssystem för lösningsmedel finns och luftrening sker i spruthallen.

Avståndet till planområdet är mer än 100 meter och till närmsta bostadsområde cirka 50 meter.

Problem med lukt från företaget är relativt liten.

Identifiering av risker

De möjliga risker som kan identifieras från industriverksamheten är okontrollerade utsläpp av lösningsmedel och andra brandfarliga ämnen, till luft eller mark. Olyckor av det slaget riskeras främst vid transporter till och från fabriken, men även vid eventuella avbrott i reningsprocesser och ventilation.

Brandrisk vid olyckor finns med lågor, stark värme och rökutveckling som följd, då även giftiga gaser kan spridas i Kilafors tätort.

Riktlinjer för riskhanteringsavstånd

I sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 2000:4) om cisterner, gasklockor, bergrum och rörledning, med tillhörande allmänna råd framgår följande:

Kommentar till kap 5 i föreskrifterna.

För cistern 10-100 m³ är avståndet till utgång från svårutrymda lokaler (dit räknas sjukhus, skola, daghem och samlingslokal) 100 meter.

Länsstyrelsen i Stockholms län har i sin skrift ”Riskhänsyn till ny bebyggelse 2000:01” rekommendationer för säkerhetsavstånd till bland annat Bensinstationer.

- I nyplaneringsfallet bör alltid ambitionen vara att hålla ett avstånd på 100 meter från en bensinstation till bostäder, daghem, ålderdomshem och sjukhus.
- Tät kontorsbebyggelse närmare än 25 meter från en bensinstation bör undvikas
- Sammanhållen bostadsbebyggelse och personintensiva verksamheter närmare än 50 meter från en bensinstation bör undvikas

Riskbedömning

I gällande detaljplan för industrimarken finns bestämmelsen att ”Verksamheten får inte vara störande för omgivningen” och avståndet till närmsta bostadsområde är cirka 50 meter vilket innebär att industrierna har begränsade möjligheter att utveckla sina verksamheter i framtiden med avseende på miljöstörningar.

Verksamheterna har pågått under en lång tid utan att några problem mellan omgivande bebyggelse och verksamheter förekommit.

Planområdet ligger mer än 100 meter från riskkällan.

De risker som bedöms kunna uppstå med befintliga verksamheter tillsammans med avståndet till planområdet innebär att faran för den planerade verksamheten bedöms som liten.

Teknisk försörjning*Vatten och avlopp*

Fastigheten ingår i kommunens verksamhetsområde för vatten och avlopp.

En markbrandpost finns väster om planområdet vid Hambogatan.

El

Nätägare i området är Fortum

Värme

Uppvärmning av fastigheten sker med två luftvärmepumpar samt direktverkande elradiatorer. Huvuddelen av radiatorerna är utbytta under senare år.

Administrativa frågor**Konsekvenser av planens genomförande**

Ett genomförande av detaljplanen innebär att förskolan Julibacken kan fortsätta med sin verksamhet att bedriva barnomsorg på dagtid.

Verksamheten är av stor betydelse för bygdens framtida möjliga utveckling. Förskolans upptagningsområde är Kilafors med omnejd, och många av barnens föräldrar arbetar eller studerar på annan ort.

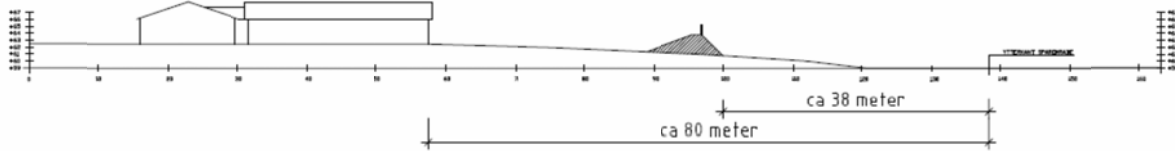
Närheten till Kilafors järnvägsstation är viktig då många av barnens föräldrar använder kollektiva transporter för att resa vidare till sina målpunkter.

Planutredningen visar att förskolan är utsatt för störande buller och viss säkerhetsrisk från intilliggande järnväg med godstransporter av bland annat farligt gods, men med de bullerreducerande åtgärder som föreslås kommer större delen av förskolans lekytor att hamna inom gällande riktvärden för acceptabla bullernivåer, och med en acceptabel säkerhetsnivå.

Intilliggande industri bedöms inte bedriva verksamheter med sådana risker att de påverkar planområdet negativt. Istället upplever förskolan sin närhet både till järnväg och industrier som positiv, med mycket intressanta aktiviteter för barnen att stimuleras och lära av.

Förskoleverksamhet har bedrivits på platsen i mer än 20 år med positiva förtecken. De föreslagna skyddsåtgärderna för att reducera buller och risker inom planområdet bör enbart kunna förstärka förskolans ställning.

Det är av avgörande betydelse att de planerade skyddsåtgärderna avseende buller och säkerhet genomförs.

Tvärsektion genom planområdet och bangården i öst/västlig riktning. Bullervall med plank illustreras.

Trafikverket har upprättat en miljökonsekvensbeskrivning i Järnvägsplanen för Kilafors bangård. I den har förutsättningar, risker, föreslagna åtgärder samt konsekvenser redovisats. Samråd har skett om MKB och synpunkterna har beaktats i en samrådsredogörelse och arbetats in i planhandlingarna.

Länsstyrelsen har godkänt förslaget till MKB.

En checklista för miljöbedömning av planområdet har upprättats av Samhällsbyggnadskontoret, Bollnäs kommun och ingen Miljökonsekvensbeskrivning kommer att upprättas. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning avseende behovet av MKB, men påpekar de bullerproblem och risker som finns för planområdet.

I denna planbeskrivning har förutsättningar, risker, föreslagna åtgärder samt konsekvenser för planområdet redovisats. Kommunen bedömer att förslaget till detaljplan för Julibackens förskola, Kilafors 23:1 kan genomföras med betryggande säkerhet för barn och personal vid förskolan.

Nollalternativ

Ett nollalternativ innebär att den privata förskolan måste läggas ner under vintern 2014, då möjligheterna till ett tidsbegränsat bygglov är uttömda. Verksamheten äger sin fastighet och kan inte enkelt flytta till någon ersättningslokal. Kommunen måste vid en nedläggning ersätta barnomsorgsplatserna på någon annan plats i Kilafors. I dagsläget finns inga alternativa lägen för detta.

Planområdets användningsområde är begränsat om inte skolverksamhet kan accepteras.

Gällande plan anger kontor vilket är en möjlig framtida användning.

Några säkerhetshöjande åtgärder kommer inte att genomföras.

Genomförandebeskrivning

ORGANISATORISKA FRÅGOR

Detaljplanen utförs med normalt planförfarande.

Tidplan

Samråd	september 2014
Granskning	oktober 2014
Antagande	november/december 2014

Genomförandetid

Genomförandetiden föreslås till 5 år.

Ansvarsfördelning

Trafikverket söker erforderligt bygglov för byggnation av bullervall och plank, som anläggs på mark tillhörande Kilafors 23:1. Trafikverket påbörjar byggnation av vallen när Järnvägsplanen för Kilafors bangård är fastställd.

Om Järnvägsplanen inte fastställs och genomförs ska de föreslagna buller- och riskbegränsande åtgärderna genomföras av fastighetsägaren till Kilafors 23:1.

Skötsel och underhåll av vall och plank åvilar fastighetsägaren av Kilafors 23:1.

När detaljplanen vunnit laga kraft ska förskolan söka bygglov för verksamheten i enlighet med gällande detaljplan.

FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR

Allmänna underjordiska ledningar i planområdets nordöstra hörn skyddas med ett u-område.

EKONOMISKA FRÅGOR

Förskolan Julibacken bekostar planarbetet.

Trafikverket bekostar bygglov för vall och plank samt byggnationen av dessa.

TEKNISKA FRÅGOR

I samband med framtagandet av Järnvägsplan Kapacitetshöjande åtgärder för Kilafors bangård har en rad tekniska utredningar tagits fram. Relevant för förskolans planläggning är i första hand bullerutredningen och den översiktliga Riskutredningen.

Bullerberäkning för fastigheten Kilafors 23:1 har gjorts av SWECO, PM 2014-02-04.

Åtgärdsförslag har utformats för att uppnå de krav som kommunen ställer samt riktvärden i PBL och enligt Trafikverkets standard.

Riskutredningen är gjord av Vectura 2013-09-13.

Risikanalys för Norrborns Industriområde är gjord av Ramböll 2013-02-12.

Miljörapport för Hälsinge Industrimålning AB upprättas av företaget genom miljökonsult Monica Niklasson, Miljöbyrå.

MEDVERKANDE TJÄNSTEMAN

Bashir Hajo, stadsarkitekt
Carin Flinck, plankoordinator

Bollnäs kommun
Bollnäs kommun

Upprättad i samarbete med Samhällsbyggnadskontoret i Bollnäs i augusti 2014.

Reviderad i november 2014.

Arkreativa AB

Bollnäs Kommun

Agneta Niklason
Arkitekt MSA

Bashir Hajo
Stadsarkitekt